

Oktober 2009

I hela världen finns det över 5 000 djurarter och 28 000 växtarter som nu är starkt utrotningshotade. För att skydda och bevara dessa för framtiden och säkerställa den biologiska mångfalden antogs 1973 konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter. Den kallas Washingtonkonventionen eller CITES¹ efter den engelska förkortningen.

I Sverige trädde den i kraft 1975, och 2008 hade 173 länder över hela världen antagit den. Inom EU har CITES införts genom en särskild lagstiftning, som gäller i hela unionen. Avsikten är att ”skydda arter av vilda djur och växter och säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem”. EU:s lagstiftning omfattar fler arter och har striktare bestämmelser än CITES har.

Sammanfattning

Huvudregeln är att inom EU gäller förbud mot all försäljning, köp, förevisning, annonsering och andra s.k. kommersiella aktiviteter av levande djur och djurprodukter som tillhör de mycket hotade arterna som finns listade i bilaga A, oavsett om djur är födda eller uppfödda i fångenskap eller inte. Förbudet omfattar också arter som inte överkommit eller införts till EU på lagligt sätt och som listats i bilaga B.

Ansökan om undantag från förbudet prövas i Sverige av Jordbruksverkets enhet för sällskapsdjur i samråd med Naturvårdsverket. Om undantag kan medges, utfärdar Jordbruksverket ett s.k. ”CITES¹-intyg för godkända kommersiella aktiviteter”. Vid handel inom EU med berörda arter är detta CITES-intyg från Jordbruksverket nödvändigt och ett bevis på att exemplaret har överkommit på lagligt sätt. Ska djuret eller djurprodukten dessutom föras in i Sverige, kan det förutom giltiga CITES-intyg från övriga EU-länder också krävas ett veterinärt införseltillstånd enligt de svenska smittskyddsbestämmelserna. Veterinärt införseltillstånd söks hos Jordbruksverkets enhet för sällskapsdjur (levande djur) eller enhet för foder och djurprodukter (produkter).

Kommissionsförordning (EG) nr 865/2006 har publicerats i Official Journal den 19 juni 2006 och trädde i kraft den 9 juli 2006. Den ersätter kommissionsförordning (EG) nr 1808/2001 och har ändrats genom kommissionsförordningen (EG) 100/2008 som trädde i kraft den 25 februari 2008.

Vilka djurarter gäller detta?

Denna information gäller

- arter som är mycket hotade och som inte alls får förekomma i kommersiell handel (EU:s bilaga A²).

¹ Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora.

² I fortsättningen avser bilaga A och B de bilagor som finns i rådets förordning (EG) 338/97.

- arter som riskerar att bli utrotningshotade, om handeln inte är strikt reglerad (EU:s bilaga B²).

Bilagorna finns på Jordbruksverkets webbplats (www.jordbruksverket.se) respektive i rådets förordning (EG) 338/97.

Till en art räknas här alla exemplar, dvs. både döda och levande djur liksom delar och produkter av djur – också när en del ingår i andra varor – där åtminstone ena föräldern finns med på någon av bilagorna.

Reglerna gäller också för en vara, när det uppges i varans dokument, förpackning, märkning eller på annat sätt att den innehåller delar eller produkter av en djurart från dessa listor.

Vad menas med kommersiella aktiviteter?

- köp
- annonsering om köp
- erbjudande om att köpa
- förvärv
- förevisning
- användning i vinstsyfte
- försäljning
- innehav för försäljning
- saluförande
- annonsering om försäljning
- transport för försäljning.

Köp och försäljning av utrotningshotade djur är förbjudet

Alla former av kommersiella aktiviteter inom EU med utrotningshotade djurarter är förbjudna, dvs. att köpa och sälja

- djur av mycket hotade arter (bilaga A). Detta gäller oavsett om djuren är födda eller uppfödda i fångenskap eller inte.

- djur som inte har överkommit eller förts in till EU på lagligt sätt (bilaga B).

Undantag från förbudet att köpa eller sälja A-listade arter

Undantag från detta förbud kan göras för exemplar

- som importerats till EU eller införskaffats, innan särskild reglering trädde i kraft
- som ska användas i icke-kommersiella syften som inte hotar artens fortlevnad
- där redan föräldrarna är födda och uppvuxna i fångenskap
- som införskaffats för forskning och viktiga biomedicinska syften. Djuren ska tillhöra den enda lämpliga arten, och det ska inte gå att få tag i exemplar som fötts eller fötts upp i fångenskap.
- som ska hållas för avel eller odling som kan bidra till att förbättra artens fortlevnad
- som ska hållas för forskning eller utbildning med målet att bevara arten
- som tagits på ett lagligt sätt från naturen i ett EU-medlemsland.

Undantag från bestämmelserna kan endast beviljas efter särskild prövning.

Om undantag beviljas, utfärdar Jordbruksverket ett "CITES-intyg för godkända kommersiella aktiviteter".

CITES-intyget

CITES-intyget måste sökas i så god tid, att man får det innan den kommersiella aktiviteten sker. Levande djur ska vara märkta enligt nedan. Intyget följer exemplaret i hela EU, och det gäller för alla slags framtida kommersiella aktiviteter (*exemplarspecifika intyg*). Endast om exemplaret (djuret eller växten) har en unik och permanent märkning kan man utfärda exemplarspecifika intyg.

Jordbruksverket rekommenderar att märkning sker i alla fall där CITES-intyg utfärdas även när det inte är fråga om levande djur. Om exemplaret inte märks eller när Jordbruksverket föreskriver att intyget ska gälla angiven transaktion, krävs nya ansökningar om intyg för varje ny kommersiell aktivitet. Då gäller intyget alltså bara för den specificerade innehavaren som finns angiven på intyget (*transaktionsspecifika intyg*). Transaktionsspecifika intyg är giltiga för

specificerade transaktioner. Transaktionsspecifika intyg för flera tillfällen gäller endast inom den utfärdande medlemsstatens territorium.

Om man vill sälja ett djur eller en växt med ett sådant intyg till ett annat EU-land måste köparen i den medlemsstat dit exemplaret ska föras, söka ett separat intyg hos sin administrativa myndighet som gäller köp, erbjudande om köp eller transport för köp av exemplaret ifråga. Köparen behåller en kopia av intyget och säljaren skickar in originalet av intyget tillsammans med köparens namn och adress till den administrativa myndigheten (Jordbruksverket i Sverige) efter att transaktionen ifråga har fullföljts. Exemplaret kan självklart inte transporteras från ett medlemsland till ett annat förrän båda intygen har utfärdats.

För CITES-intyget gäller:

- Det är normalt inte tidsbegränsat.
- För att få flytta ett vildfångat³ djur krävs det ett nytt intyg, när det i det tidigare intyget eller tillståndet föreskrivs, att djuret ska hållas på en bestämd plats.
- Ett intyg får omfatta flera exemplar, men de måste tillhöra samma art. Vid en försäljning får ett intyg omfatta flera exemplar endast när köparen köper alla exemplar. Annars krävs det ett CITES-intyg för varje köpare.
- Om förhållandena ändras, ska intyget omedelbart återsändas till Jordbruksverket. Det gäller t.ex. efter en försäljning när djuret inte märkts eller när ett intyg utfärdats för flera exemplar, som senare säljs vidare separat. Försäljaren ska då dels återsända originalintyget till Jordbruksverket tillsammans med adressuppgifter om köparen, dels lämna en kopia på intyget till köparen. Denna kopia är viktig för köparen som bevis på att djuret har överkommits på lagligt sätt. Kopian ska uppvisas för Jordbruksverket vid ansökan om nytt CITES-intyg för en vidareförsäljning eller annan ”kommersiell aktivitet”.
- När ett djur dör ska intyget insändas till Jordbruksverket.
- CITES-intyg kan också utfärdas för djur som transporterats från Sverige till ett annat EU-land för att innehavaren ska kunna bevisa att exemplaret förvärvats på ett lagligt sätt.
- Vid export till tredje land krävs CITES-intyg från det land, där djuret togs från naturen.
- Vid reexport krävs intyg från det land, varifrån djuret importerades till EU.

³ Gäller även för ranchade djur (R) och djur av F1 generation med undantag för sådana som av privatpersoner ska användas för sällskap eller hobby.

- Vid flytt inom EU av vildfångade djur när det nuvarande CITES-intyget föreskriver att djuret ska förvaras på en särskild plats krävs nytt intyg för att bevisa, att man har tillstånd att flytta exemplaret, dvs. att den nya platsen har godkänts.

Undantag från kravet på CITES-intyg

Det krävs inte CITES-intyg för

- levande fåglar som är födda och uppfödda i fångenskap och som tillhör en art på bilaga 10, till kommissionens förordning (EG) 865/2006, eller hybrider av dessa.
- exemplar som bearbetats och förvärvats före den 3 mars 1947. Sådana förhållanden måste kunna styrkas för Jordbruksverket vid eventuell kontroll.
- köp av djur, när CITES-intyg för försäljning redan har utfärdats.
- ett djur som lämnas till en konservator för montering. Däremot krävs intyg, när konservatorn behåller djuret mot betalning eller säljer det vidare.

Godkända uppfödare kan söka s.k. *förifyllda uppfödarintyg*. Dessa intyg kan också utfärdas för bl.a. konservatorer, som säljer döda djur, uppfödda i fångenskap eller enstaka döda djur, tagna från naturen på ett lagligt sätt. För att erhålla ett sådant intyg måste uppfödaren hålla ett särskilt avelsregister med uppgifter om antalet sålda individer och deras art, hur de erhöles, vilka delar som såldes, djurets dödsorsak, från vem djuret kom och till vem djuret såldes. Uppgifterna måste årligen skickas in till Jordbruksverket.

En vetenskaplig institution kan få generellt undantag från att söka CITES-intyg.

Kraven för detta är att institutionen är godkänd av Jordbruksverket, och att den antingen har avelsprogram för de aktuella arterna eller bedriver forskning eller utbildning för att gynna deras överlevnad.

Märkningsmetoder

Bestämmelserna för märkningsmetoder finns i kommissionens förordning 865/2006 artikel 66-68 och innebär bl.a. följande:

- Fåglar som är födda och uppvuxna i fångenskap och andra fåglar som fötts i en kontrollerad miljö ska märkas med hjälp av en individuellt märkt, sömlöst försluten benring. Om det inte går på grund av artens fysiska eller beteendemässiga egenskaper är det tillåtet att märka djuren med hjälp av en individuellt numrerad mikrochiptransponder som överensstämmer med ISO-standarderna 11784:1996 (E) och 11785:1996 (E).
- Levande ryggradsdjur, utom fåglar, födda och uppvuxna i fångenskap ska märkas med hjälp av en mikrochiptransponder enligt ovan. Jordbruksverket kan göra undantag från dessa märkningskrav av djurskyddsskäl eller om andra fysiska egenskaper hos djuren inte gör det möjligt att på ett säkert sätt märka dem när intyget ska utfärdas. Ofta innebär det särskilda villkor i intyget, t.ex. att märkning ska ske när djuret uppnått en viss storlek.

Märkning m.m. av Störkaviar

Kommissionsförordningen innehåller även regler som rör märkning och ompackning av storkaviar. Där framgår bl.a. att endast de ompacknings-företag som är licensierade av Jordbruksverket ska ha rätt att bearbeta och förpacka eller omförpacka kaviar för export,

återexport eller handel inom gemenskapen. I de fall någon önskar bearbeta, förpacka eller omförpacka kaviar för export, återexport eller handel inom gemenskapen får detta inte ske förrän bearbetnings-, packnings- eller ompackningsföretaget har fått tillstånd för detta av Jordbruksverket. En kaviarframställande vattenbruksanläggning ska omfattas av nämnda bestämmelser. Jordbruksverket licensierar företaget som erhåller en unik registreringskod. Det licensierade bearbetnings-, packnings- eller ompackningsföretaget ska på ett lämpligt sätt bokföra de kvantiteter kaviar som importeras, exporteras, återexporteras, produceras eller lagras. Bokföringen ska vara tillgänglig för inspektion av Jordbruksverket.

Fotoidentifikation vid utfärdande av CITES-intyg

Levande djur

I vissa fall är levande sköldpaddor, ormar eller amfibier för små för att märkas med mikrochip. Det kan även finnas andra fysiologiska orsaker till att mikrochipimplantering inte alltid är aktuellt. I dessa fall kan fotoidentifikation ses som ett alternativ till att en löst medföljande mikrochiptranspondrar för senare implantering medföljer djuret. Intyg utfärdade med fotoidentifikation kan åtfölja djuren under flera transaktioner till dess att djuret uppnått tillräcklig storlek (anges i intyget). Djuret ska då märkas med ISO-standardiserat mikrochip och intyg från veterinär om att denna märkning skett ska skickas till Jordbruksverket tillsammans med originalintyget. Originalintyget ersätts utanavgift med ett exemplarspecifikt intyg som sänds till den nuvarande ägaren. Intyget är alltså transaktionsspecifikt så länge mikrochiptranspondern åtföljer exemplaret utan att vara implanterad eller då exemplaret identifieras genom fotoidentifikation. Transaktionsspecifika intyg gäller bara i Sverige (se ovan).

Föremål/produkter m.m.

Enbart fotoidentifikation är en möjlig identifieringsmetod. Uppstoppade djur ska i första hand märkas med mikrochip men fotoidentifikation accepteras. Intyget som då utfärdas är transaktionsspecifikt.

Övrigt

Bilderna ska vara tydliga, skarpa och tillräckligt detaljerade för att möjliggöra identifiering. Endast ett föremål per bild. Bilderna ska vara i färg och tryckta på ett normalbeständigt fotopapper. Alla bilder ska skickas in i två identiska exemplar.

Föremål som märkts med outplånligt bläck ska åtföljas av två identiska fotografier som tydligt visar hela exemplaret, samt två identiska fotografier som tydligt visar märkningen i detalj.

Hur söks CITES-intyg i Sverige?

CITES-intyget söker man hos Jordbruksverket på särskild blankett SJV E 9.21 och SJV E 9.79 samt SJV E 9.75 eller SJV E 9.76 som erhålls från verket eller från Jordbruksverkets webbplats (www.jordbruksverket.se)

Avgiften 350 kr per intyg betalar man i förskott. Betala med check eller skicka pengarna via Jordbruksverkets bank-gironr 5693-2486. Glöm inte att ange namn och adress samt nr 10504. Kopia på betalningsbekräftelse (kvitto, utdrag över utförda betalningar etc.) bifogas tillsammans med ansökan.

Hur snabbt handläggs ansökan?

När Jordbruksverket har fått in alla uppgifter inklusive avgiften, börjar handläggningen. Ärendet skickas också till Naturvårdsverket för yttrande. Tiden för handläggning kan överstiga den rekommenderade handläggningstiden på en månad.

Ytterligare artskyddsrestriktioner för fåglar, ägg och andra levande djur

Förutom CITES-reglerna om kommersiella aktiviteter gäller även artskyddsförordningens regler för

- levande fåglar och ägg med embryon av arter, som lever vilt inom EU:s europeiska områden och
- övriga levande djur av arter, som är listade i bilagan till artskyddsförordningen.

För dessa arter gäller också förbud mot transport, hållande av levande djur och försäljning m.m. Det finns generella och specifika undantag från dessa bestämmelser. Fler detaljer finns i informationen om artskyddsförordningen.

Djurskyddslagstiftning

Även svensk djurskyddslagstiftning har bestämmelser som reglerar transport och hållande av djur samt även helt förbjuder hållande av vissa djurgrupper för sällskap och hobby. För mer information kontakta Jordbruksverket, avdelningen för djurskydd och hälsa, tfn. 036-15 50 00 vx (www.jordbruksverket.se).

Veterinärt införeltillstånd till Sverige

För vissa levande djur och djurprodukter krävs det av smittskyddsskäl också veterinära införeltillstånd. Ibland krävs att djuret hålls i karantän en tid.

På grund av risken för smitta är det absolut förbjudet att införa vissa djur från vissa delar av världen.

För information om de veterinära tillstånden kontaktas Jordbruksverkets enhet för sällskapsdjur (levande djur) eller enhet för foder och djurprodukter (produkter), tfn 036-15 50 00 vx.

Ytterligare information

Jordbruksverket har dessutom väg-ledande information om

Import, export och reexport av hotade djurarter mellan tredje land och EU.

Förenklade import- och exportregler för personliga tillhörigheter och hushållsföremål från utrotningshotade djurarter.

Artskyddsförordningen.

Har du frågor eller behöver ansökningsblanketter eller andra handlingar kan du kontakta Jordbruksverket. Skriv till Jordbruksverket, Enheten för sällskapsdjur, 551 82 Jönköping, faxa på 036-15 50 05 eller ring 036-15 50 00 vx.

Denna information, länkar till lagtexter och ett antal externa länkar finns också på Jordbruksverkets webbplats (www.jordbruksverket.se).

Denna information är ett sammandrag av regelverket för att tjäna som vägledning. Texten är därför inte juridiskt bindande.